

Előfizetési feltételek:
 Egész évre 6 frt. — kr.
 Félévre 3 „ — „
 Negyedévre 1 „ 50 „
 Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
 4 hasábos pofitsor 5 kr.
 Nyilttérben 20 kr.
 Bélyegdíj egyes hirdetésnél 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda:
 Főtér 5. sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:
 Szerdán és Szombaton.

Kéziratok:
 Vissza nem adtnak.

Kiadóhivatal:
 VOLCZ B. könyvnyomdája. Mindennemű pérzek hirdetések és reklamiók ide intézendők.

— **October 1-jével új évnegyedes előfizetést nyitunk lapunkra.** Tekintettel a meg szünet „A-Fehérmegyei közlöny“-nyel szemben fennállott kiadói kötelezettségre, lapunkat idő közben kellett megindítani, célunk azonban az előfizetési időt az év szakával összehangzásba hozni, úgy hogy a jövő évre való előfizetés január 1-jén kezdődik.

Eddigi pályafutásából lapunknak: mindenki meggyőződhetett, hogy komoly vállalatot indítottunk meg, mely a fővárosi sajtó elismerését már eddig is kivívta, s a tömeges pártolás fennállásának jogosultságát igazolja.

Iparokdni fogunk e téren tovább mozogni olvasóink és a sajtó megtiszteltetését elismerését ezennel is kiérdemelni és azt megtartani.

Előfizetési ár az October — Decemberi évnegyedre . 1 frt. 50 kr.

A kiadó hivatal.

A közügyek nyilvánossága.

Minden a mi közügy a nyilvánosság. A legfontosabb közügyek: az államügyek, ma már minden rendezett államban a nyilvánosság előtt tárgyalatnak, a polgár megköveteli, hogy ha egy emberi kötelesség terhet hordoz, részesüljön ama jogokban is, melyek e terhek árán osztályrészében kell, hogy jussanak; gyakorolja e jogat közvetlenül, vagy közvetve, t. i. a cselekvényekben, azok elhatározásában való részvétel által, vagy úgy hogy tömegesen, vagy bizonyos testületekben képviseltetve, e képviselőre ruhazza jogait.

Csak egy közügy van, — de a mely nem is bír a közvélemény kegyével: a diplomácia, a külpolitika melyből csak az elhulló morzsákat kapja a legtöbb áldozatát vérét és pénzét emésztő ügy tudomását éhező nép.

Ezen kívül a butaság kerüli a nyilvánosságot.

Állíts egy közügy élére oly egyéneket, kiknél korlátolt észszel korlátolt tanulás és tapasztalat párosul, minden lépéseket homály fogja bürkolni, gyűléseik titkosak, mint a tizek tanácsaé, mint a középkor „Fehmgerich“-jeié. Ne félj tőlök, nem villám ki agyokból valamely világot felforgató eszme, nem forralnak erőszakos úttörést az embriesség jogos célja az egyenlőség felé, melynek tűz és vér barázdákat nyitott de a melyek sziklában akadtak meg; nem, ők valamely nyomoruságos kicsinyes dolog felett török még kisebb eszöket, s a gyűlésterem ajtaján kijöve fontos képpel szoritnak egymással kezét — ők ismerik egymást —

s mennek borszasztó képeket vágva, mintha imént kisütött határozatoktól, mely talán egy viskó megvályogolására vonatkozott, az emberiség java függene.

A gonoszság kerüli a nyilvánosságot, a gonoszság, mely fúr magának utat a trónnak zsámolyáig, az egyház oltáráig, mely a közügyet kezébe markolja, hogy szurkos tenyéréhez ragadjon valami belőle, mely felveszi a szeretet palástját, hogy alóla a boszuálló gyilok ne látszassék ki, melyet — midőn embertársát átöleli — annak szívébe márt.

Örizedjete a titkolozástól, örizedjete a titkolozó embertől!

A butaság denevér, mely az éj sötétében ostobán ütődik bele a falba, a gonoszság vámpyr, mely éjszaka szivja ki véredet; az igazság sas, mely a napba néz.

Nyilvánosságé a közügy, ki ezt nem szereti, ne avatkozzék belé, de nem is kell annak élére állítani.

Az Olaszországgal kötendő kereskedelmi s vámszerződés tárgyában a kormány jegyzékét az olasz miniszteriumhoz melyben felsorolja a fontosabb finánczvármok, melyek 1878-tól kezdve kifognak vetetni; ezek a borolaj s gyarmati árak behozatalára vonatkoznak. Egyszersmind a bőr- és selyem árak vámjá tekintetében történendő változásokról értesített az olasz kormány. A tárgyalások Olaszországgal csak az után vétetnek föl, ha Németországgal csak a szerződés létrejön.

— **A vallási s tanulmányi alapok s alapítványok** megvizsgálására kiküldött bizottság a héten ülést fog tartani, melyen Marsovszky, a hármass bizottság előadója, jelentését fogja előterjeszteni. Mint halljuk, a jelentés roszalja a tanulmányi alapjövendelmeinek eddigi kezelését, kiváltképp pedig helyteleníti az eljárást, a tanulmányi alap jövendelmeiből nyújtott kölcsönök elszámolását.

— **A török sebesültek javára** lapunk szerkesztőségéhez bejött

1) mult számaink szerint 901 f. 87 kr.
 2) e szám „ 17 f. 96 kr.
 összesen: 919 f. 83 kr.

Az ezennel bejövő nagylelkű adományokról e rovat alatt rendes kimutatást fogunk vezetni.

A választások.

A megyei bizottsági tagok megválasztása e hó 22-én lefolyt az egész megyében.

Érdeklődés a választás iránt csak itt ott elvétve lehetett észrevenni egy kis melegséget az alkotmányosság ezen igen szép joga iránt.

A mezei munka szorgosságában keresik a hidegség okát, megengedjük,

hogy elfogadható indok, de magasabb szempontból az eljárás ki nem menthető, mivel megyénk jövője, üdve volt kockára téve, vajha a véletlen közügyeinknek egy sikerült választás által segített volna.

Eddig a következő választásokról kaptunk értesítést:

Székely Kocsárd választó kerületben megválasztottak: Moldován Gergely kir. tanfelügyelő; Olesvári József, Sükösd Ferencz és Mohai Kálmán.

Tur választó kerületben: Ferenczi József, Tarsoly Kálmán; Csegezi Mihály, Moldován Gergely, Felner Iván, Nagy Albert, Nagy Miklós, Orbok Samu Pap Simon, Püspöki András, Fenesin Fülöp, Jobbágy Sámuel, Szabó Lajos (komját-szegi), Hammerl Antal, Orbok Sándor; ifj. Marinka Ignátz.

Torda várossa: Albert János, Csongvai Domokos; id. Csetri Samuel, Dr. Volf Gyula, Dr. Harmath Márton, Pápai József, Lengyel Ádám, Gaszner József, Szentkirályi Lajos.

Egerbegy választó kerületben: Sükösd Sámuel; Sükösd Leopold, id. Péter István, Zathureczky Károly, Barabás József, Szentgyörgyi József, Menasági János, Menasági István, Sulutz Dénes, Filipescu János, Moga József, Szentpáli J., Pataki József, Nagy Zsigmond, Pap Gergely, Tolvaj József.

Eddig 46 megválasztott tag ismeretes, ezek közül Moldován Gergely két helyen lévén megválasztva, egyik tagsági hely pótlólag lesz betöltendő új választás által.

Apróságok.

Crispi az olasz parlament elnöke hosszas vándorlás után Magyarországra érkezett az „Adomák országába“, mint Jókai találon nevezte ezt a mi szegény, kedves hazánkat.

Két ismerőse már itt is volt, Ováry Lipót ur, kit otthonról, és Pulszky Ferencz ur, kit az „Üstökös“ torzképeiből ismer.

Ezek lettek cicerone-jai.

Crispi ur ma reggel felkelvén, a népszínházba kívánt jegyet váltani. Minden hely el van foglalva, a mi csak azon körülményben leli magyarázatát a rossz darabban szemben, hogy Kápolnai nem játszik benne. Az egész nagy látványosságban az a legkedvesebb látvány hogy Kápolnai nem látható.

— Ha a népszínházba nem mehetek — mondja Crispi ur Pulszkyhoz boszankodva, melyik színházba menjünk. A legjobba — a képviselőházba.

Odavezették Crispi urat a „főrendiek karzatára“, s ő minden aprólékos dolog iránt kiváló érdekeltséget tanúsított.

— Ki az a rendkívül fáradt ember a ki most beszél?

— Signor Lukács — feleli Helfy ki idő közben olasz mivoltában pra sentálta magát fent.

Miről beszélt, hogy olyan savanyu arczal hallgatja a ház?

— A czukorról.

(Egy fél óra múlva.)

— Hát most miről szónokol az a másik ur?

— A szeszről.

— Si . . si! Az a Patay lesz.
 — Nem. Az a Ragályi.

(Széll Kálmán beszéde alatt.)

— Ez itt a pénzügyminiszterünk — mutatja be Pulszky és fülig pirul.
 — Capiseo . . . értem signor . . . értem őt.

— Hogyan? Érti méltóságod miről beszél . . . vág közbe ijedten.

— Magától értetődik — a theáru.
 (Budapesti Napilap.)

A csatatérről.

A hivatalos táviratok megerősítik, hogy Muktar basa Khizirderenél, Soghlanlidagh környékén foglalt állást, és Rashid, ki hadosztályának egy részével Aladjadaghnál az oroszok elöl elmene-kült, jelenleg a Subathani magaslatokon van, Khizirderetől 12 órányira. — Achmed Ejub és Rifat basa Erzerumba utaztak el.

Layardnak hosszabb értekezlete volt Edhem és Server basával. — Osman basa egy mai távirata megerősíti, hogy az oroszok egy tegnapi támadása a Rodori állások ellen a törökök által visszaveretett. Az oroszok nagy veszteséget szenvedtek. Az ágyuharcz tovább foly.

A „Mémorial Diplomatique“ erősíti, hogy Anglia részéről igen élénk tárgyalások folynak a fegyverszünetre vonatkozólag. Lord Derby szerdán Londonba érkezett, hol ezen ügyben több nagykövettel tanácskozott. Münster gróf hétfőn visszatér.

Konstantinápolyban okt. 19-én nagy haditanácsot tartottak. Ázsiából érkezett tudósítás szerint Rasid basának állítólag sikerült két zászlóaljjal kimenekülni az oroszok közül.

Osman basa jelenti Plevnából okt. 20-ról. Tegnap az est beálltával az oroszok megtámadták a török jobbszárnyát, de nagy veszteségekkel visszaverettek. A Duna vidékén és a Balkánban jobbra fordult az idő. Szulejman és Reuf pasáktól nem érkezett tudósítás. — Karadsadag mellett harminczkét török zászlóalj a tábornokokkal együtt elfogatott.

A szilisztriai helyőrség Szelami basa vezérlete alatt tegnap demonstrációt hajtott végre a román portok ellen. Az oroszok kénytelenek voltak a 2. gárda-divíziót visszatartani Romániában, hogy a törökök esetleges betörésének ellent álljanak.

A „Reuter-ügynökség“ jelenti Erzerumból: Az oroszok részben körülzárták Karszot, egy hir szerint az oroszok megszállották Peneket. Izmail basa és Tergukassov tábornok közt utközött volt; a csatározások folynak. Feizzi basa átvette Erzerumban a csapatok őparanokságát.

Ázsiában a hadjárat hatodik havában mindkét fél etjutott épen oda, ahol kezdtek: a mai sürgönyökből kitűnik, hogy a mult nyáron át lefolyt események második, változatlan kiadása állana előttünk, ha a közeledő tél megengedné az oroszoknak az újabb előnyomulást Erzerum felé. Muktar basa újabb hivatalos jelentésiben őszintén bevallja vereségét, mely után most épen azt teszi, a mit tett tavaszkor: erős helyőrséget hagyott hátra Karsban, maga pedig

serege zömével visszavonulóban van Erzerum felé, hova Konstantinápolyból már jelentékeny erősítések indultak utnak. Az oroszok tehát szintén kénytelenek a tavaszi szerencsétlen eljárást ismételni: seregük egy része hátra marad Kars ostromlására, a másik rész pedig ismét nekimegy a Soghanli-Dagh kietlen hegy-ségének, hol most épen úgy meg fog akadni, mint a nyári hónapokban. És így, mint már jeleztük, az oroszok nyertek ugyan esatár, de eldöntve a hadjárat épen nincs.

Az európai harctéren tegnap szintén megindult az akció Plevna ellen kőszá hírek már tudni akarták, hogy az oroszok tegnap az éj és köd homályában megtámadták ugyan a török jobb szárnyat, de véresen visszaverettek; az orosz táborból semmi győzelmi hírekkel sem díszeskednek, s csak egy magánsürgöny jelenti, hogy a törökök kelet felé egy redoutot, délkeleti irányban pedig kettőt elhagytak. Ez valóban meglehet mert Ozman basa tudvalevőleg egész sorát emeltette a redoutoknak, s miután az oroszok hónapig fáradoztak a szélső véd művek ellen, Ozman otthagya azokat, anélkül, hogy ez legkevésbé változtatna hadállásán. Az oroszok pedig eddig még be nem mentek az elhagyottak jelentetett redoutokba sem, mert attól félnek, hogy azok alá vannak aknázva.

A montenegrói harctéren már legközelebb várható a küzdelem megújulása. Mint ugyanis Raguzából jelentik, Ali basa Trebinje mellett egy 28 táborból, 8 zászlóaljából álló hadtestet pontosított össze, hogy Niksics visszavételét megkísérelje. Potarica felől is várható a törökök offenzívája. Ali Saiy basa tetemes haderővel szándékozik Montenegróba batörni. — Nikica fejedelem Petrovics Bozidar, senátusi elnökkel Orjaluába sietett, hova a montenegrói hadsereg zömét is elindították.

Képviselői körökben el van terjedve a hír, hogy a kormány ma sürgönyt kapott, mely tudatta, hogy az itzkányi osztrák pályaudvart orosz csapatok szállították meg — A leMBERG-CERNEVIC JÁSZVÁSÁRI VASUT IGAZGATÓSÁGÁHOZ azonban mindaddig semmi hír sem érkezett e megszállásról.

A második Grivicza erődöt a törökök látszólag kiűzték, az oláhok bele mentek, s jól megverettek.

Ozman tézenkét ezer gyalog két ezer lovas segítséget kapott és sok élelmi szert.

A porta kész Aprilisig fegyverszünetet kötni, ha a Jantra lesz a határvonal és a románok szerbek, görögök és montenegróiak kizáratnak a fegyverszünetből.

A török sebesültek számára

Bágyonból Moldovay János, Löbli Dániel és Balog Márton gyűjtését 17 frt 96 krajban kézhezvették. Ez összegbe adakoztak:

Moldvay János 50 kr. Löbly Daniel 50 kr. Csép m. Mózes 10 kr. Baranyai Gábor 10 kr. Balog Márton 50 kr. Löbly Mátyás 50 kr. Csegezi Tamás (kerekas) 50 kr. id. Szabó Márton 10 kr. Nagy Márton 10 kr. Csegezi László 30 kr. Simonfi Ferencz 20 kr. ifj. Székely Mózes 20 kr. László Julianna F. Máténé 40 kr. Csép G. Márton 10 kr. Kis János 40 kr. Balog Mózes alsz. 20 kr. Bottyán Márton 20 kr. Simonfi Márton 20 kr. Barta Mihály 10 kr. Baranyai Ferencz 20 kr. Kis Gábor Alberté 10 kr. Asztalos József 10 kr. Löbly Mihály 10 kr. Bodoczi Márton 10 kr. Csép J. Mihály 10 kr. Csép Gábor 10 kr. id. Bodoczi Gábor 20 kr. Gidályi Majer 1 frt. Simonfi Sándor 10 kr. Szép Mózes kö-zép 50 kr. Balog Zsigmond 15 kr. Csegezi Ferencz 30 kr. Fodor András 10 kr. Kardos Krisztina 10 kr. Fodor Ilka 5 kr. Fodor Gyula 5 kr. Fodor Ida 5 kr.

Pálfi Mózes id. 5 kr. orján József ifj. 10 kr. Székely Ferencz 10 kr. ifj. Szép István 15 kr. Torján József 5 kr. Csegezi Elek 10 kr. Unitária Egyház 1 frt. Csegezi Tamás 10 kr. Keressi 10 kr. Csep Sándor 10 kr. Szöllösi M. 10 kr. ifj. Szép Márton 10 kr. Arkosi Ferencz 5 kr. Horváth Sándor 30 kr. Balog József 20 kr. Bányai Lajos 20 kr. Barra József 40 kr. Pálfi Mózes ifj. 10 kr. Balog Pál felső 10 kr. Csegezi István 10 kr. Nagy Gábor 30 kr. Kaszás Mihály 10 kr. Balog Sándor 50 kr. ifj. Bodoczi Márton 10 kr. Darkó József 50 kr. Gspann Albin 20 kr. Szabó Mihály 5 kr. Arkosi Ferencz 10 kr. Csegezi Márton felső 10 kr. Kis Márton Zsigáé 10 kr. if. Bodoczi Gábor 10 kr. segezi Sándor 20 kr. Balog m. Gábor id. 30 kr. Székely István 5 kr. Marsinán Kandi 6 kr. Pálfi Máté 10 kr. Bágyán község pénztára 3 frt. összesen 17 frt. 96 kr. az az tizen-hét forint és 96 kr.

Megnyitóbeszéd

a m.-ludasi felsőbb népiskola megnyitási ünnepélyén

(Tartotta Moldován Gergely tanfelügyelő)

Szép szerenese jutott osztály részem-be, tisztelt közönség, szép szerenese az, hogy M.-Ludas felsőbb népiskolájának ünnepélyét megnyithatom.

Szép szerenese, mert nem mindennapi, mert a kedvezőtlen állampénzürtári viszonyok, azt ritkává teszik, a buzgóság, a világosság felé való erős törekvés és lelkiismeretes, fáradhatatlan munka, M.-Ludas áldozatkészsége, ezen kedvezőtlen viszonyok dacára kivívta magának a dícsőséges győzelmet, mely századokra szól, kivívta magának a gazdasági szakosztályal megtoldandó felsőbb tanintézetet és lehetőségessé tette a mai ünnepélyt.

Valóban uraim, akkor, midőn ezen tanintézet megnyitási ünnepélyét szerényen megüljük, lehetetlen nekem különösen meg nem emlékeznem M.-Ludas derék közönségéről, arról, mely a polgári kötelességek hű felőgása által a községet virágzóvá, sok tekintetben egy ország rész központjává tette.

Lehetetlen dícsereettel meg nem emlékezni arról a községről, mely az 1868-ik 38-ik népoktatási törvény megalkotása után a megyében első fogta fel, az abban lerakott magasztos elveket; ő volt első, a ki a hatalmas zászlót kezébe ragadta s megalkotta a megyének első községi tanintézetét és tette ezt akkor, midőn a népoktatási törvényben megalkotott új intézményekre a felekezet és nemzetiség féltékeny szemekkel nézett, midőn még az új intézmény iránt esalfa nézetek uralkodtak minden irányban.

Ez dícsősége e téren M.-Mudasnak, mert zászlóvivő volt mert utat tört még ismeretlen pusztákon, utat tört és a következmények bebizonyították, hogy nem tette hiába.

Ha végig tekintünk megyénk tanügyi fejlődése felett örömtől dagadó kellel fogjuk tapasztalni, hogy a M.-Ludasi derék közönség által megtört ut, ma már nem elhagyott; tapasztalni fogjuk, hogy a maros-ludasiak által mutatott példa nem maradt eredmény nélkül, tekintélyes községek hosszú sora sorakozott M.-Ludas mellé és megalkoták községi iskoláikat.

A dícsőség azonban Maros-Ludast illeti.

S ha első volt a megyében e község, mely községi tanintézetet alkotott, elsőnek kellett a továbbiakban is lennie, és csak ugyan ezélt is ért, mert a megyében Maros-Ludasnak volt első felsőbb tanintézet. A mint az eredmények mutatják munkásságában a tanügyi téren nem volt megállapodás, mert tudta, hogy a ki föltre áll, az tért veszít, nem akarta ezt, hanem tért foglalt elfoglalta a megyében az első polezet, az elsőséget, mely őt megilleti, mert munkássá-

volt a tanügynek, mert kitűnő katonája volt a nép és község érdekeinek.

Hogy lelkiismeretes munka mit tehet rövid néhány év leforgása alatt; hogy a közügy iránti igaz érdeklődés minő gyümölcsökkel bír — mutatja M.-Ludas példája, a fennálló tanintézet, melynek megnyitási ünnepélyét üljük.

Mit várhatunk ezen tanintézettől?

Mi várunk a sötétben égő fáklyától, mely környezetét megvilágít és arra egyuttal fényt vet? Mit várhat a vak, a ki látó tehetőségét visszanyeri, a világosságtól? Mit várhat az éhes a kenyértől a szomjuzó a víztől; a száraz föld az esőtől? Mit várhat a virág a nap sugarának melegétől? Ápol, gyógyít, melegít, és világít, vágynakat elégíti ki, és áldást hint minden irányban!

Hány mag vész el a földben, mert nem volt nap fénye, vagy nélkülözte az esőt? Hány tehet ég onyészott el a népek tengerében, mert nem volt közel intézet, mely azt megismerje és fejlessze tovább! Hány ember intézi ügyeit saját érdekei ellenére, mert nem bírja az igazságot kikutatni, hány ember megy tönkre, mert nem ismeri a jót, szépet és nemest; mert nem tudja mi a jó és mi a rossz!

A tanintézetek világító fáklyák; az igazságnak fénylő oszlopai — az igazság forrásához vezetik az embert, mindenkit egyformán és a forráshoz a gunyhók igénytelen árva szülőitjének ép oly joga van, mint a palotákban lakó dúsgazdag fiának, — ezen intézetekig ember és ember között van különbség — az iskolában elenyészik minden, a választó falak leomlanak, embert emberhez fűznek, mert az igazság, a tudomány egy, közös vagyon, s az ember pedig eszes lény; mindenki nem annyit ér, a mennyit nyom, vagy a mennyit tárczája ereszt, hanem annyit, a mily mértékben ismeri az igazságot, a tudományt.

Mit várunk ezen tanintézettől?

Értelmes, s az igazságot ismerő honpolgárokat s a mily mértékben fogja önmagából évenként ezen tanintézet e rajokat kibocsátani, oly mértékben lesz e vidék műveltebb és gazdagabb; az ország pedig erősebb, mert az erőt a műveltség adja; s oly vagyon, mely vagyont terem, jólétet áraszt.

Várunk értelmes s a viszonyok és állapotok helyes ismeretére emelkedő állampolgárokat, mert miben rejlik e vagyoni emelkedésünk és jólétünk valódi indoka? abban, hogy ismerjük meg az élet minden viszonyait s tudjuk, mit, mikor és hogyan kell cselekednünk.

Várunk józan és okos gazdákat, a kik bizonyára gazdaságuk okszerű vezetésére képességek birandnak és ez boldogabb jövőnk egyik biztosítéka? Mert miben rejlik vidékünk szegénységének indoka? Az okszerű gazdaság hiányában; föld van, de termése nincs; csak annyi a mennyi a mindennapi falatot biztosítja; nem tudjuk kiaknázni a föld kincseit s mert áldás nincs, reményt veszünk, elsatnyulunk, s a tunyaság posványában fetregünk, leszünk munkátlan lajhárok, melyeknek nyomába a nyomornak minden neme gomba módra terem, s leszünk koldusok.

Példaként áll előttünk a német, ott van az olasz, velőt ad, a közsiklának; puha kövér talajt kölesönöz sziklás hasadékok nyaktörő utainak; a szorgalom és okszerű gazdasági mód: a levegő és föld — a trágya és alkotórészek; az elemeknek pontos megismerése megtöltik a esürok minden részeit, teremtenek a semmiből mindent, teremtenek vagyont s jólétet.

Nekünk térségeink vannak; és termékeny hegyeink, a fennebbiek ismerete ép azon eredmény adandja, mint más helyett mert az igazság a tudomány egy és az isteni természet igazságos.

Ezen valóban magasztos, indokok, a népnek nevelése a gazdasági viszonyok

javítása vezeték a magas kormányt arra, hogy megyénknek Maros-Ludason egy felsőbb tanintézetet adjon s hogy ez mekkorra kegy megyénk és első sorban Maros-Ludas iránt — a szük pénzügyi viszonyokból könnyen megmagyarázható.

Ha a magyar kormány, mely annyira szívén viseli országunk, annak népei és egyes vidékei jólétét, ily szük anyagi viszonyok között a saját költségén, a község áldozatkész hozzájárulásával, ily tanintézetet állított fel, — a község és vidék részéről mulhatlanul beáll egy másik kötelesség — az intézetet virágzásba hozni.

Mert az iskola épület még nem műveltség, a tömeges pártolás, az intézet jó hírnevének fenntartása és terjesztése az, mely következményeiben nagy horderevével bír, — igen, mutassa meg a község és vidék azt, hogy hivatása magaslátán állva érdekeit ismeri; hogy a szükség teremtette meg ezen intézetet, mert sokan sietnek a léleknek táplálékát nyeni. Egy ily századokra szóló s népünk anyagi és szellemi helyzete megváltoztatására hivatott intézettel szemben a csekélyes privát érdekek onnyészenek el, — munkáljunk mind együtt és testvériesen, hogy ezen intézet meszekihatólag áldásait jótékonyan terjessze.

És az intézet virágozni fog, mert a intézet melynek ügyeit oly ügybuzgósággal és annyi odaadással intézik, mint intézi az iskolaszék ezen intézetét, annak lehetetlen tért ne foglalnia, előre ne mennie és ne virágoznia. Akkor midőn a multért az iskolaszéket a legnagyobb elismerés illeti a jövő reája a legélelnebb várakozással néz és várja, követeli kötelességének ép oly mértékben való teljesítését, mint a mily mértékben ezt a multban teljesítette volt.

Az intézet felvirágzását hatalmasan elősegítik az alkalmazott tanerők; a két testületnek együttes, egyetértő közreműködése teremti meg az intézet jövőjét; elvárunk a kinevezett tanítóktól ez irányban mindent, bebizonyítását annak, hogy midőn a magas kormány a szép polezra őket sokak közül kiszemelte, és arra kinevezni kogyeskedett e magas kegyre minden tekintetben magukat érdemesítették.

Akkor, a midőn ezen intézet megnyitási ünnepélyét üljük a legnagyobb elismerésünket és hálaikat fejezük ki azok iránt, a kik ezen intézet eszméjét már évek előtt megpendítették és támogatták: Nagyságos Filep Albert ur M.-Torda megye kir. tanfelügyelője és tekintetes Hantz Pál ur Maros-Ludas jötevője, voltak elsőik, a kik az eszmének kifejezést adtak s azért az intézet történetében nevük meg lesz örökölve; de még is a legnagyobb hódolatunknak, és legforrobb fiúi hálaunknak kell ki fejezést adni hazánk azon nagy férfira iránt a ki ezen eszmének testet adott; Magyarország cultusminiszterél Trefort Ágoston Ó nagyméltóságát az isten sokáig éltesse!

A felsőbb népiskola megnyitási ünnepélye Maros-Ludason.

Egy magasztos ünnepély folyt le o hó 22-én Maros-Ludas községében.

Valóban fényes és szép nap ez, tele van emlékekkel.

A gazdasági szakosztályal megtoldandó felsőbb népiskola megnyitási ünnepélye volt ez.

A díszes iskola helyiség egyik terme zászlókkal: „Éljen a haza!” felirattal, volt díszítve, melyben a környék és község intelligentiájának a közügyek iránt annyira érdeklődő része volt jelen. Szép ni koszoru emelte az ünnepély fényét és értékét. A terem zsufolásig telt meg érdeklődő hallgatósággal.

Az ünnedély sorát megkezdé az intézet növendékeinek kara a „Hymnus”-sal. Utána Tokaji János, m.-bogáthi

ev. ref. lelkész tartott, egy magasztos és lélekemelő imát. Tanfelügyelő Moldován Gergely megnyitó beszédét egész terjedelmében közöljük.

Következett Nyáradí Dénes intézeti igazgató, a tanítók és szülők a gyermekek és iskola iránti kötelességeiről, mely után Nagy Domokos kutyafalvi ev. ref. lelkész ur tartotta szép könyörgését; a gyermekek éneke után tanfelügyelő pár szóban az intézetet a közhasználatnak átadván felhívja a közönséget, hogy azt saját és az ország java érdekében tömegesen vegye használatba.

Az tulajdonképeni ünnepély után egy közös ebéd következett az intézet szomszéd termében, luculusi ebéd, melyet a nők egyetértése és buzgósága ingyen teremtett, elő a férfiak számára. Diszes hölgy koszorú vett az ebédnek részt: a jókedv, atyafiságos összetartás, családi-fesztelenség, rendkívül élvezetessé tette az asztal mellett eltöltött időt.

A toasztok sorát: Moldován Gergely kir. tanfelügyelő mondotta: éltetvén, hazánk cultusminiszterét Trefort Agoston ó nagyméltóságát. A viharos élejtés mutatta, hogy Ludas és a környék jó szellemi jövevénye iránt minő mély tisztelettel is szeretettel viseltetik a közönség. Éltetve lett ezután Tokai J. lelkész ur által a tanfelügyelő; utána az iskola egyes jövevényei: Kendeffy Katinka gr. Andrágy Úyvárié ó Exelentiája, a ki az iskola részére ingyen telket eszközölt ki; tanfelügyelő Filep Albert és Hantz Pál urak, az iskola eszméjének elsők megpendítői. Kerekes Sámuel, Nagy Mózes egyes jelenlevő s az ünnepélyben hivatalosan részt vett tagokra: Tomcsik J. isk. elnök Tokaji János, Nagy Domokos, Nyáradí Dénes s tanító karra, továbbá a hölgy koszorura, M.-Ludosan jövevény, s társaság egyes tagjaiért Ketskeméti Sámuel, a jelenlevő Vándory Lajos, Keresztes Aron, Kerekes Sámuel, Laczhgyi Frigyesért üritettünk poharat.

Délután az udvaron társas játék kezdődött, mely tánczsal végződött a táncz pedig egy földszintű iskolai teremben tartott reggelig.

A jóízű közvacsoránál Kerekes Sámuel talpra esett verses toasztjai, élezei és rímei nagy mértékben emelték a jó kedvet.

A társaság csak reggel felő bomlott szét.

Emlékezetes jóízű nap. A táncz estély jövedelme a szegény tanulók felségelésére fog fordítani, mint halljuk valamely 100 frt.

Van tehát gazdasági szakosztályal megtoldandó felsőbb népinteztetünk is, áldja meg isten azokat, a kik létesítették.

Törvényszéki Csarnok.

1. Elnök Dr. Damokos Antal, bírúk Barabás József, Sulutz Dénes, jegyző Bodó György; ügyész Csekme Béla, védő: Nagy Mihály, vádlott Nagy Péter. —

Kövendi Finta Anna a tordai kir. járásbíró Nagy Péter, ellen 35 kisévéka és 10 kupa tisztabuza végett polgári keresettel lépett fel, a per kimenetele Nagy Péternek ítélt főeskütől feltelezetett a melynek értelmében Nagy Péter 1877 martius 22-én leistette azon esküt, hogy Finta Anna házától elhúzása után nálla 35 véka és 10 kupa buzát nem hagyot hátra. —

A polgári per hamis eskü letétele miatt bünvádi térre vitetvén vádlott a vizsgálat folyama és oda ítélt esküt hamisan tette le. —

A kir. törvényszék Nagy Péter a bpr. 270. 275 és 264 ik §-ok alapján a btk. 197 §. fogalma 199-ik a pont minősítése alá család büntényében bűnösnek mondta ki s a btk. 202-ik §-ik alapján

4 hónapi súlyos börtön, kártérítés és álladalmi költségeknek hordozására ítélte. —

Felhívás nem történt.

(—)

H i r e k.

— **Még is nagy impertinentia** kell ahoz, hogy valaki 16 millió lakos minden gondolatjárt a Tisza gondolkodását tegye felelős. A „Kelet Népe” ezen impertinentia ugy látszik teljes mértékben meg van, mert a gyéresi posta állomásnál elkövetett tolvajságot is Tisza miniszter elnök terhére írja fel. Mintha bizony a tolvajságtól bármely közigazgatás a polgárokat nálunk, mint a legkötösbb rendőrséggel bíró államokban, megtudná védelmezni! az embert. Ha az oppositio abból áll, hogy minden büntényt a miniszter elnök tárczájára írják fel, akkor igen könnyen lehetas megbuktatni minden kormányt; mert mily könnyen alakulhatnak az oppositioiból mindenütt tolvajbandák, miután egyik ut volna a kormányok megbuktatására. Mintha a conservatívek uralma alatt büntető törvényszékek, rendőrség, is közbiztonsági hivatalok ki volnának törölve az ország költségvetéséből; vagy a conservatívek uralma kevesebb tolvajt, mutatna fel, mint más kormányzás. Hol van erre statistika? Ellenkezőleg a conservatívek uralma több büntényt mutat fel, mint másféle kormányzás. Különbön tiszteljük a „Kelet Népet” s hisszük, hogy a lapunk elleni „észrevételeket” már ő maga sem fogja többé helyeselni. Több reclamat nem is esinálunk neki.

— **Mult szombati heti vásárunk** nagyon látogatott volt. A vidéki gazdák terményeiket nagy mennyiségben hozták eladásra, s piacunk felölé rendes őszi élénk képét. A gabona és más fő áru-árak rendes piaci árjegyünkben láthatók. Ezek mellett megemlékeztünk még itta a káposztáról, a mely szerfelett olcsó ugyanis százt két forintot adják, s a tojásról a mely viszonyainkhoz mérten nagyon drága u. i. négy egy hatos. Téli gyümölcs majd semmi sincs s a mi beszerezhető azt sem lehet elartani, mert nagyon hamar elrohad. Hagy má a szászok szintén keveset hoznak a piacra, de ebben azért nem lesz hiány, a helyi termelés is ki álja a szükségleteket.

— **„Rajtam ugyan nem áll”** vagyis „olyan mint a szász pap bora”. A „M. Polgár” mult szombati számában egy adomát közöl arról, hogy miként járultak egy város polgármesterének 25 éves szolgálati jubilleuma alkalmából adományozni elhatározott hordó borhoz a város lakói mind annyian vízzel. Ez adoma nagyon jó, de ugy hisszük sokkal jellemzőbb akként, a hogy azt itt Erdélyben a szászok között megtörténtnek mondják, miből az a közmondás is keletkezett „olyan mint a szász pap bora.” Ugyanis a szász föld borteremelő vidéke in a lutheránus papnak kepébe, a hívek gabonát és bort is adnak. A „pap kévéjét azonban rendesen kisebbre kötik mint a többit, sőt még a csür oldalához is oda verik, hogy a szem huljon ki belőle, s maradjon otthon. A borral pedig a történt egy faluban, hogy midőn az egyházfiak elindultak a pap hordójával hogy a borkepét összegyűjtsék, a takarékos szász atyafiak mindenike u y gondolkozott „hizem egy hordó borból elcsús egy kupa viz.” Így a hívek mind vízzel contribuáltak, s a szász pap kapott borkepébe egy hordó vizet.

— **„Dalkör”-ünkről** a kolozsvári lapokból tudjuk meg hogy november 3-án estélyt rendez. Programjáról nem szólhatunk mert nem akarunk olozni: a „Dalkör,” mintha csak Kolozsvár publikuma előtt kívánna fellépni s a tordai publikumot ignorálni. Anyi ta-

pintatot mindenestre vártunk volna a Dalkör ügyének közvetlen intézőjétől hogy a küszöbön levő eseményről a tordai lapot is értesitse. Ezen mellőzésért az egyet választmányától mindenestre felvilágosítást kérünk, mert arról vagyunk meggyőződve, hogy egy egyetlet semmiféle privát nézetek alá helyezni nem szabad. Ilyen egyetlet részére semmi féle tanitgatást nem ígérhetünk.

— **Nyugta.** A császári ottomán főconsulátustól idei october hó 18-ról keltezve 192 sz. a vettük a következő elismervényt ötötök küldeményünkről: A császári ottomán főconsulátus Budapesten (110) egyszász tíz forintnak vételét elismeri, melyet t. cz. „Haladás” szerkesztőse Tordán a császári ottomán hadsereg sebesültei számára szives volt átadni és saját kormánya nevében köszönetét fejezi ki az adományozónak ezen nagyelkü ajándékáért. H a l i l a főconsul.

— **Benedek Dénes**, ar.-polyáni ev. ref. lelkész, a ki fillérestőinken gyönyörű ténor hangjával, sok élvezetet nyújtott Makfalván lelkésznek választott sok szerencsét kívánunk a szeretett távozonak.

— **Községi iskoláink száma** napról napra szaporodik. Harasztos szép nagy község színtén községi iskolát ohajt s a mint tudjuk a tárgyalások most vasárnap fognak megkezdődni.

— **Vándori Lajos**, a Bukaresti „Hiradó” szerkesztője, a m.-ludasi felsőbb népiskolai ünnepélyen a megalkotandó m.-ludasi iskolai muzeum részére sok becses tárgyat ígért. Egy bár farkast, rokát, nyulat, s a ragadozó madarakból többet, szintén gyönyörűen preperálva. Várva várjuk a becses ígért teljesítését, mely vidékeink első muzeumának teszi le alapját.

— **A mi ritkaság.** A gyéresi népkönyvtár ilyen nembn, megyénkben tulajdonképpen első helyen áll. Haladása már is meglepő is valóban örömmel tölti meg az ember kebelét. A könyvtár mintegy 300 kötettel rendelkezik s az erősen is igényben van véve. Mert a munka-napok sem riasztják vissza a munkás föld népet az olvasástól. Kiviszik a könyvet a mezőre s a pihenés idejét, alvás helyett, olvasással töltik el. Valóban oly szép vonás a mi ritkaság. A népkönyvtár, mint társaság már meg is alakult és az alapszabályok felterjesztés végett tanfelügyelőnek áradattak. Sok érdeme van a könyvtár és egyet megalkotása között Zathureczky Károly ev. ref. lelkész urnak, vajha e példát követnék más községek is saját javukra s az ország művelődése érdekében.

— **Hymen.** Kovács Péter, postakezelőnk és Szabó Luiza ev. ref. tanító esküvője hétfőn délután folyt le. A megható lélekemelő egyházi szertartást, Tiszteletes Fűzi Sándor ur végezte; eszmékben gazdag beszédet tartván. Áldást kívánunk e szép frigyre!

— **Megrendítő eset** történt Bieskén e hó 11-én. Held János 34 éves napszamos egykor Cserna Ferenc veresnadrágosa nejét a 24 éves Frank Erzsébet vágott olommal töltött pisztolyból agyon lötte. Áldozatát aztán az ágy alá toltta, s egy mosótekenővel leborította maga pedig az ágyra feküdt és pipázott, mignem édes atya bement hozzá és kérdezte hol az Erzsé; de a fia nem felelt, s az őrg gyanakvólag nézett körül, midőn az ágyelött vértöcsét pillantott meg. Ekkor a gyilkos leugrott az ágyról s el távozott ki a kukoriczák felé (egy buzgóságot fitogtató rendőrfőnök droton beszélt el, hogy Heldet elfogatta.) A foglárók hiába keresték, éve nem jöttek nyomára. Midőn e hó 13-án d. u. 3 órakor a pap szerencsétlen nejét elénkelte, már ő is boneyasztalan feküdt. Éjjel a szőlőbe ment s a pince hajlék tetejét felszakította s ugy hatolt be oda, hol őt egy vastag kötérlé felfüggesztve találták.

Véres tettének indoka kevésbé ismeretes. Beszélnek az emberek sok mindenféléről, de ezeket elhallgatjuk, csak azt emlíjük meg, hogy Frank Erzsébet Bieske egyik szépe közé tartozott. És ez igaz, mert holtan oly igen szép volt. Szegény megtört öreg édesanyja is ugy buczuzott el tőle: Lasse Dein zucker süßes Mund noch einmal küssen, und dann Addio!

— **Montenegrói csendelet.** Cattaróból jentetik a „Times”-nek, hogy a Montenegróban levő herzegovinai menekültek részére érkezett segélypénzekből néhány százezer frankot elikkasztottak. Milianoff Mareot, a kucsiak híres főnökét pedig egy rokona, személyes boszúból meglötte, de állapota nem reménytelen.

— **Paraszt, ki a rókát meglolja.** Ausztria egyik falujában történt, hogy egy paraszt kölyökrókát fogott s udvarán meglötte. A rókaanyók vigasztalhatatlan volt fia vesztesége fölött s addig szimatolt utána, míg egy éjjelen ráakadt. A gyöngéd anya ettől fogva éjjel hozott fogságot szenvedő fiak valami inyesiklandóztatót: megfojtott galambokat csirkéket kacskákat, még pedig annyit, hogy nem is birta elkölteni. A paraszt el bámult e baromfiszálimányon és hogy ki tudja, mikép kerül az udvarára, lesbe állt. A következő éjen mindjárt fölfedezte, ki a szorgalmas szálimító. De nem hagyta el addig lesét, míg a rókaanyók el nem távozott. Alig fordult azonban ez ki az udvaron, oda ment fogolyrókához s elszedte tőle a zsákmányt, azt gondolva magában a mit a róka hoz, megeheti a paraszt is. És valamint mások naponkint a tyuk alól szedik el a tojást, ugy szedte el ő minden hajnalban a gyöngéd anya szeretet adományát, s jól lakott vele öröme azonban nem volt tartós, mert a rókát egy éji járata közben agyonütötték. A paraszt viselt dolgának híre menván, azon török most a falu bölcsői fejüket, vajjon a paraszt, ki lopott jószágot szerzett ily uton magának, büntetés alá fogható-e?

KÖZGAZDASÁG.

Piaczi árjegyzék

a tordai vásárra 1877. octob. 20. hozott tárgyaknak

1 hectoliter: t. buza 8 frt. 50 Tavasz tisztabuza 7 frt. — Eleybuza 6 frt. 50 kr. rozs 6 frt. — Árpa 3 frt. 50 kr. Zab 2 f. 25 kr. Törökbuza 5 frt. 50 kr. méter mázsa szúna kötetlen 2 frt. — kr. Alomszalma 1 méter mázsa 25 kr. Tüzifa köbmöter 3 frt. 20 kr. Marhahus 1 kilogramm 36 kr. Disznóbus 1 kilogramm 56 kr. Turó 1 kilogramm 56 kr.

Távirati tudósítás a bécsi fűzsdér. octob. 23

5% Metaliques 64.10. — 5% Nemzet kölesön 66.80 1860-iki államkölesön 74.35 Bankrészevények 109.75 Hitelrészevények 8.98 London 210.80 — Urbéri kötvények: Magyarországi 117.90. Temesvári 77.25 Erdélyi 76. — Horvát-szlav. 74.30. Ezüst 85.50. Cs. kir. arany 5.66 — Napoleond'or 9.48.

*Nyilttér.

Egy hátultöltő kétesövű damask Lefocheau vadászfegyver és egy idomított jó vadász kopó eladó. Értekezhetni ezek iránt Volz és társa könyvkereskedésében.

* E rovat alatt megjelenő közleményekért a szerkesztőség csak a saját hatósággal szemben vállal felelőséget.

Felölő szerkesztő és kiadó tulajd: Volz B.

H I R D E T É S E K.

Rövid idő alatt es sikeresen gyógyít

Figyelemreméltó idegbajok- és nehézkórban szenvedőknek

Legujabban feltalált gyógymód
Számítalan hálaíratot
mutathat fel sikeres gyógyításról
Sylvius Boas

Specialista idegbajokban
Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig
BERLIN SW.
Friedrichstrasse 22.
Levélbeli megkeresésre is.

Díj csak sikeres gyógyítás után fogad el.

(15—49 102)

SYLVIUS BOAS urnak
az Auxilium orientis feltalálója

Specialista idegbajokban

Berlin Friedrichstrasse 22, I.

A „Tribüne” 182-ik számában következő cikket hozza.

Ha mindjárt nem tagadhatni, hogy újabb időket a gyógyászat terén könnyenhiők, kizsákmányolása a legkülönbözőbb kísérletek tétettek nevezetesen a sok titkos szerekkel való üzérkedés tetőpontját érte azt sem lehet eltitkolni hogy számtalan segédszereket mutathatfol az újabb gyógyászat melyek a legbiztosabbban hatnak s mégis kevésbé ismeretesek. Ezek közé tartozik az **Auxilium orientis**. A kelet mostanig alig ismert gyógyfűveiből készítették s a vereszet és a orvosi kar első tekintélyei által megvizsgáltatott. Eltávolítja a legnagyobb fokú nez hérkört mell és gyomorgörcsöket. Ki a most nevezett betegségeket s az azokná alkalmattani szokott szerek hatástalanságáról tudomával bir az minden esetre nagyra fogja becsülni e gyógyszer számtalan hálaíratkozat bizonyítja sikerét A betegség s annak alapotáról beküldött értesítésre megküldöm gyógyszer melyhez egy részletes utasítás van assatolva. Melégen ajánlhatjuk tehát **Sylvius Boas** urat Berlin, (Friedrichstrasse 22, I. Etage) mint ideg bajokban egyedül biztosan kezelő orvost már csak azértis miután díját csak sikeres gyógyítás után fogad el.

Legfontosabb a háztartásnál!!!

Az őszi Idényre dusan ellátott Raktáramat bátorkodom a n. é. közönség figyelmébe ajánlani.

Frissen érkezett fűszer áruim között nagyon ajánlatosak: a kitünő Ananasz és Jamaicai Rum, több féle valódi Thea, finom Groy Sajt, Sardinia Angolna és páczolt Hering, ugy közelebb érkezendő Viza Ikra, valamint legjobb fővő *Stockerani* nagyszemű *Lenese* és szép viasz Sár-ga héj nélküli *francia Borsó* sat.

Es hogy tisztelt vevőim eddigi szives bizalmát még jobban megnyerhessem, mind e Cikkeken kívül a Cukor valamint a mindennapi legszükségesebb cikkek árát

Tetemessen leszállítottam.

Bövebb értesítést adnak közkészen forgo árjegyzékeim. Nagy-Enyed, october hóban.

Bisztritsany Lajos.

Tömlő orsók, Kovács fuvók, Takaró-ponyvak, Tized mérlegek és súlyok.

Borsajtók csavar-rudal és suljkerékek,
Tűzoltó szerelvények — Tűzifecskenők
Borlehúzó gépek - Gumi és kenderítőmők
Gumi köpenyek — Szivattus és házi kutak
azon kívül
Szerelő és javító-műhelye
elvállal
KUTAK — GÉPEK felállítását és
javítását
VIZVEZETÉSEK BERENDEZÉSÉT
Walsér Ferencz
első magyar gép és tűzoltó-szerek gyára,
harang és ércöntőde erdélyországi fiókrak-
tára, szerelő és javító műhelye.
KOLOZSVÁRTT.
Házi villany tápkészületek gyári raktára.

Könyvkereskedés Tordán.

Városunk és környéke rég idő óta nélkülözötte egy NYOMDA áldásdus befolyását, valamint egy KÖNYV- és PAPIR-ÜZLET létezését, és így a több oldalról nyilvánult kívánalmaknak és az általánosan érzett szükségnek hiszünk eleget tenni, midőn ezennel szerencsések vagyunk köztudomásra juttatni, hogy az itteni piacon egy

Könyvnyomdát

állítottunk fel, öszvekötvén azt egy

könyv-, mű-, hangjegy-, író-, rajz- és papir-raktárral

és igyekeztünk azt a kívánalmaknak megfelelően berendezni. — Egyszersmind a

„HALADÁS”

czimű lap mint Torda-Aranyos-megye közlönyének kiadását elvállaltuk és erre a lap homlokán kitett feltételek mellett előfizetéseket elfogadunk. — Megrendelhetők még

mindennemű nyomtatványok, magán vagy hivatalos czelokra, gyászhirek, szinlapok, névjegyek, levélpapírok és borítékok, hirdetések, jelentések, falragaszók, meghívók, vendéglői étlapok,

a legjutányosabb áron, — és kaphatók ügyvédi váltó és sommás keresetek, végrehajtási kérések, meghatalmazványok sat., könyvek különösen az oskolák használatára magyar és román nyelven, imakönyvek, ipar és kereskedelmi sima és vonalzott könyvek valamint zsebjegyzőkönyvek.

Ezekon kívül a raktárunkon netalán nem levő bár mely nyelvű irodalmi termékre és egyéb szakmánkba vágó cikkekre megrendelést elfogadunk és gyorsan eszközölünk. Végül író és rajz papírok és eszközök minden fajtájából nagy választéku raktárt tartunk.

Vidéki megrendelések a legnagyobb figyelemmel eszközölötnek. Tisztelettel kérjük tehát a n. érdemű közönség szives pártfogását és ebből kifolyólag becses megrendeléseit, melyeknek eleget tehetni és a közön-ség megelégedését kinyerni legfőbb törökvésünk leend.

VOLZ és TÁRSA

Dr. Harmath Márton ur házában.

Ny. Volz Bálintnál Tordán.